

**PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA WRAZ Z WYMAGANIAMI
EDUKACYJNYMI Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE
KLASA I – III GIMNAZJUM
Opracowane przez p. Magdalenę Włodarczyk**

Przedmiotowe zasady oceniania z historii dotyczą zasad ogólnych, wymagań, częstotliwości, zakresu wiedzy oraz sposobów sprawdzania wiedzy i umiejętności, a także możliwości i sposobów poprawiania ocen.

ZASADY OGÓLNE

- Na początku roku szkolnego uczniowie zapoznani zostają z wymaganiami szczegółowymi określonymi w podstawie programowej nauczania historii w szkole podstawowej i gimnazjum.
- Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z historii odpowiadają wymaganiom zawartym w WZO.
- Klasyfikowanie przeprowadza się na koniec I semestru i II semestru na podstawie średnich ważonych.
- Ocenianie uczniów podczas lekcji polega na:
  - przestrzeganiu zasad oceniania
  - systematyczności
  - stosowaniu różnych form sprawdzania wiedzy i umiejętności ucznia
  - indywidualizacji oceniania
  - sprawiedliwości oceny
  - możliwości poprawiania oceny przez ucznia

I. SPOSOBY INFORMOWANIA UCZNIÓW I RODZICÓW O PRZEDMIOTOWYM SYSTEMIE OCENIANIA.

Nauczyciel na początku każdego roku szkolnego zapoznaje uczniów z PZO z historii. Informacja ma postać ustną i dotyczy:

- wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych ocen
- kryteriów oceniania
- form i narzędzi sprawdzania wiadomości i umiejętności
- częstotliwości sprawdzania i oceniania
- minimalnej liczbie ocen z przedmiotu
- zasady wystawiania ocen semestralnych i rocznych
- zasady poprawiania ocen
- zasady dotyczące zaliczenia sprawdzianu, na którym uczeń nie był
- warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana ocenie z danych zajęć edukacyjnych.

Rodzice z PZO zostają poinformowani poprzez komunikat w dzienniku lekcyjnym. Wymagania niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen semestralnych umieszczone zostają na stronie WWW szkoły

II. CZĘSTOTLIWOŚĆ, ZAKRES I SPOSOBY SPRAWDZANIA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI

Formy oceniania wiedzy i umiejętności na lekcjach historii :

- formy ustne: odpowiedzi, aktywność własna, prezentacje, wystąpienia, itp.;
- formy pisemne: sprawdziany wiadomości, kartkówki, zadania domowe, testy, zadania dodatkowe, itp.;
- formy pośrednie: własna twórczość.

> Częstotliwość pomiaru osiągnięć:

- prace klasowe (1 godz. lekcyjna) - co najmniej 1 w semestrze, ale nie więcej niż 3,
- kartkówki (10 - 15 min.) co najmniej 1 w każdym dziale,
- odpowiedzi ustne - co najmniej 1 w każdym semestrze,
- prace długoterminowe - zależne od potrzeb,
- prace domowe (pisemne lub ustne) - w zależności od potrzeb.
- aktywność na lekcji

> Inne formy aktywności:

- wykonywanie albumów, plakatów, makiet, pomocy naukowych,
- udział w konkursach,

Sprawdzian

- Nauczyciel informuje uczniów o terminie sprawdzianu z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem i obowiązującym zakresie materiału poprzez komunikat w dzienniku elektronicznym. Ponadto zakres materiału może również zostać podyktowany uczniom do zeszytu przedmiotowego.
- Poszczególne zadania są zróżnicowane pod względem trudności a kryteria uzyskania poszczególnych ocen są progami procentowymi zgodnymi z zapisami w WZO.
- Sprawdzian jest poprzedzony lekcją powtórzeniową i obejmuje tematykę jednego działu.
- Formę sprawdzianu ustala nauczyciel przedmiotu.
- Sprawdzian musi zostać sprawdzony w ciągu dwóch tygodni od momentu jego napisania.
- Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych opuścił sprawdzian, musi go napisać w ciągu dwóch tygodni o dnia powrotu do szkoły. W przypadku nieprzystąpienia do sprawdzianu w ustalonym terminie, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Podczas pisania sprawdzianu możliwe jest podzielenie uczniów na grupy oraz różnicowania zadań i poleceń dla uczniów, wynikające z ich możliwości edukacyjnych.
- Oceniony sprawdzian, po udostępnieniu uczniowi i po omówieniu, jest przechowywany przez nauczyciela.
- Jeżeli podczas pisania sprawdzianu uczeń zostanie przyłapany na odpisywaniu lub podpowiadaniu, wówczas nauczyciel odbiera jego pracę, a uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Ocena ze sprawdzianu jest jawna. Na życzenie ucznia lub jego rodzica (prawnego opiekuna) nauczyciel uzasadnia wystawioną ocenę.
- Sprawdzian pisany jest na kartkach lub w dostarczonym uczniowi przez nauczyciela zeszycie do prac pisemnych.
- Waga oceny ze sprawdzianu wynosi 5, poprawy sprawdzianu 4.

Kartkówka

- Kartkówka może, ale nie musi być zapowiadana. Obejmuje zakres trzech ostatnich lekcji. Może jednak dotyczyć kluczowych wiadomości z pięciu ostatnich lekcji.
- Uczeń, który z powodu nieobecności opuścił kartkówkę, musi ją napisać w ciągu tygodnia od dnia powrotu do szkoły. W przypadku nieprzystąpienia do kartkówki w ustalonym terminie, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Kartkówka musi zostać sprawdzona w ciągu tygodnia od jej napisania.
- Podczas pisania kartkówki możliwe jest podzielenie uczniów na grupy oraz różnicowanie zadań i poleceń dla uczniów, wynikające z ich możliwości edukacyjnych.
- Jeśli podczas pisania kartkówki uczeń zostanie przyłapany na odpisywaniu lub podpowiadaniu, wówczas nauczyciel odbiera jego pracę, a uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Kartkówka pisana jest na kartkach lub w dostarczonym przez nauczyciela zeszyte do prac pisemnych.
- Waga oceny z kartkówki wynosi 3, poprawy 2

Odpowiedź ustna

- Podczas każdej lekcji wiedza i umiejętności ucznia z trzech ostatnich lekcji mogą być sprawdzane w formie ustnej.
- Ocena z odpowiedzi ustnej podlega poprawie, jednak materiał z którego odpowiada uczeń dotyczy bieżących 3 lekcji.
- Jeśli podczas odpowiedzi ustnej uczniowi zostanie udzielona podpowiedź ze strony innego ucznia, odpowiadający otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Waga oceny z odpowiedzi ustnej wynosi 3, a poprawy 2

Zadania domowe

- Uczeń jest zobowiązany do odrabiania zadań domowych.
- Za nieusprawiedliwiony brak zadania domowego lub zeszytu przedmiotowego, w którym zadanie to miało być wykonane, otrzymują ocenę niedostateczną.
- Uczeń nie otrzymuje oceny niedostatecznej, jeśli wykonane przez niego zadanie nie jest poprawne.
- Nauczyciel nie zadaje pisemnych zadań domowych na okres świąt oraz przerw wakacyjnych.
- Waga oceny za zadanie domowe wynosi 1

Praca na lekcji

- Znaczna aktywność podczas lekcji może zostać nagrodzona poprzez wpisanie oceny bardzo dobrej.
- Uczeń, który wykazuje bierną postawę na lekcji (nie wykonuje zleconych zadań lub zajmuje się innymi czynnościami), może otrzymać ocenę niedostateczną.
- Nie wykonanie polecenia w trakcie lekcji skutkuje wpisaniem znaku „minus” trzy minusy równają się ocenie niedostatecznej.
- Waga oceny 1

Zeszyt przedmiotowy

- Prowadzony przez ucznia zeszyt przedmiotowy może być kontrolowany i oceniany przez nauczyciela. i
- Zeszyt przedmiotowy w kratkę powinien być starannie prowadzony i podpisany. Obowiązują marginesy, podkreślanie tematów, zapisywanie dat i niepozostawianie wolnych miejsc. i
- Niestarannie prowadzony przez ucznia zeszyt przedmiotowy na żądanie nauczyciela musi zostać przepisany w ustalonym wspólnie z uczniem terminie.

Poprawianie ocen

- Uczeń może poprawić każdą ocenę otrzymaną w ciągu tygodnia od chwili otrzymania informacji o otrzymanej ocenie. Obie oceny pozostają w dzienniku.
- Jeśli podczas pisania poprawy sprawdzianu, testu lub kartkówki uczeń zostanie przyłapany na odpisywaniu lub podpowiadaniu, nauczyciel odbiera jego pracę, a uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

WARTOŚCI WAŻONE FORM PODLEGAJĄCYCH OCENIANIU PODCZAS LEKCJI HISTORII

Forma podlegająca ocenianiu	Skrót w dzienniku lekcyjnym	Wartość ważona	Wartość ważona poprawy
sprawdzian	spr	5	4
kartkówka	kart	3	2
kartkówka w formie testu	t	3	2
odpowiedź ustna	odp	3	2
brak zadania domowego	bzd	1	-
zeszyt przedmiotowy	z	1	-
Referat, prezentacja, album, plakat, uczęszczanie na zajęcia kółka historycznego	r, pr, a, p	1	-
konkurs przedmiotowy lub tematyczny	konk	3	-

Udział w konkursie przedmiotowym lub tematycznym na etapie szkolnym nagrodzony jest oceną bardzo dobrą o wadze „3”. Za zajęcie I miejsca w wyżej wymienionych konkursach uczeń otrzymuje ocenę celującą o wadze „3”.

III. KRYTERIA OCENIANIA

A. wypowiedzi ustne

oceniana jest zawartość rzeczowa, umiejętność formułowania myśli, stosowanie terminologii historycznej, zgodność z poziomem wymagań, umiejętność ilustrowania wypowiedzi poprzez wykorzystanie pomocy naukowych (mapy, tablice graficzne) itp.

- a) celujący - odpowiedź wskazuje na szczególne zainteresowanie przedmiotem, spełniając kryteria oceny bardzo dobrej, wykracza poza obowiązujący program nauczania, zawiera treści pozaprogramowe - własne przemyślenia i oceny,
- b) bardzo dobry - odpowiedź wyczerpująca, zgodna z programem, swobodne operowanie faktami i dostrzeganie związków między nimi,
- c) dobry - odpowiedź zasadniczo samodzielna, zawiera większość wymaganych treści, poprawna pod względem języka, nieliczne błędy, nie wyczerpuje zagadnienia,
- d) dostateczny - uczeń zna najważniejsze fakty, umie je zinterpretować, odpowiedź odbywa się przy niewielkiej pomocy nauczyciela, występują nieliczne błędy rzeczowe,
- e) dopuszczający - niezbyt precyzyjne odpowiedzi na pytania nauczyciela, braki w wiadomościach i umiejętnościach, podanie nazwy zjawiska lub procesu przy pomocy nauczyciela,
- f) niedostateczny - nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela, nie udziela odpowiedzi na większość pytań zadanych przez nauczyciela, ma braki w wiadomościach koniecznych.

B. prace pisemne

sprawdziany zawierają kilka lub kilkanaście pytań bądź też są w formie testu, testy zawierają zadania otwarte lub zamknięte, którym jest przyporządkowana określona liczba punktów, Prace klasowe i sprawdziany są oceniane zgodnie z wymaganą ilością punktów na daną ocenę.

C. prace długoterminowe

przy ustaleniu oceny brane są pod uwagę: sposób zaplanowania, samodzielność, wartość merytoryczna, umiejętność prezentacji wyników, oryginalność pomysłowość, estetyka wykonania, kompletność, możliwości ucznia,

D. prace domowe

ocenie podlegają: pomysłowość rozwiązania, poprawność rzeczowa, umiejętność prezentacji (w przypadku prac ustnych), zgodność z poziomem wymagań,

E. praca w grupie

bierze się pod uwagę: precyzyjność, stopień zaangażowania, efektywność, czas jej wykonania,

F. udział w projekcie

ocenie podlega: zaangażowanie, systematyczność, samodzielność, korzystanie z materiałów źródłowych,

G. aktywność pozalekcyjna

udział w konkursach, wyniki najwyższe - ocena celująca, wyniki na poziomie wyższym niż przeciętny - ocena bardzo dobra.

IV. OCENIANIE UCZNIÓW ZE SPECYFICZNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

- W odniesieniu do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi PzO przewiduje dostosowanie form i metod oceniania zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi i zapisami w dokumentacji EdPlan, opracowanymi na podstawie Opinii i Orzeczeń wystawionych przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną.
- Uczniowie posiadający orzeczenia o kształceniu specjalnym objęci zostali odrębnymi kryteriami oceniania.
- W odniesieniu do uczniów z deficytami fragmentarycznymi, posiadającymi opinie poradni p-p o konieczności dostosowania form i metod nauczania i oceniania, zakres dostosowania (zgodny z sugestiami poradni), opisany został w indywidualnych kartach pracy ucznia na lekcji.

V. **KRYTERIA ROCZNEJ OCENY OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW Z HISTORII**

Podstawą do wystawienia oceny okresowej oraz oceny końcoworocznej z historii jest średnia ważona. Poszczególne wagi oceny śródrocznej i rocznej określa WZO.

Każdej ocenie śródkresowej przyporządkowuje się liczbę naturalną, oznaczając jej wagę w hierarchii ocen.

Średnią ważoną oblicza się jako iloraz.

VI. **UZYSKANIE WYŻSZEJ NIŻ PROPONOWANA OCENY ROCZNEJ**

1. Za przewidywaną ocenę roczną przyjmuje się ocenę zaproponowaną przez nauczyciela zgodnie z terminem ustalonym w Statucie Szkoły.
2. Uczeń może ubiegać się o podwyższenie przewidywanej oceny tylko o jeden stopień i tylko w przypadku gdy średnia ocena ważona klasyfikacyjna jest niższa od tej o którą uczeń się ubiega o nie więcej niż 1,0.
3. Warunki ubiegania się o ocenę wyższą niż proponowana określone zostały w WZO i są z nim zgodne.

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny semestralne

Ocena niedostateczna

Uczeń:

- pomimo pomocy nauczyciela nie potrafi się wypowiedzieć,
- nie opanował wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań koniecznych niezbędnych do dalszego kształcenia,
- nie potrafi wykonać prostego polecenia,
- wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki,
- nie interesuje się przedmiotem.

Ocena dopuszczająca (poziom wymagań koniecznych)

Uczeń:

- przy pomocy nauczyciela jest w stanie wykonać proste polecenia,
- ma braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia; posiada minimum wiedzy,
- nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach,
- jego postawa na lekcjach jest bierna, ale wykazuje chęć do współpracy,
- potrafi wyjaśnić, dlaczego człowiek jest nazywany istotą społeczną,
- zna definicje grupy społecznej i roli społecznej,
- potrafi wymienić potrzeby człowieka,
- podaje konkretne przykłady grup społecznych,
- zna i rozumie pojęcie społeczeństwo,
- zna zasady prawidłowego porozumiewania się,
- rozumie, czym jest społeczność szkolna,
- wymienia rodzaje grup społecznych, cechy państwa, podstawowe zasady państwa demokratycznego, podstawowe zasady ustroju RP,
- charakteryzuje pracę organów szkoły,
- lokalizuje siedzibę władz miejskich,
- wyjaśnia pojęcia: grupa społeczna, gmina, powiat, województwo, państwo, obywatelstwo, monarchia, republika, opozycja, ustawa, prawo, kodeks, partia polityczna, kampania wyborcza, organizacja pozarządowa, środki masowego przekazu
- wylicza elementy charakterystyczne dla prawidłowego porozumiewania się, nazwy podstawowych dokumentów dotyczących praw człowieka, partie istniejące w Polsce,
- wymienia główne zadania szkoły, prawa i obowiązki dziecka i ucznia, zadania samorządu uczniowskiego i jego uprawnienia,
- zna: symbole narodowe, największe skupiska polonijne na świecie, wolności, prawa i obowiązki obywateli RP, zasady prawa wyborczego,
- potrafi nazwać centralne organy państwowe,
- wyjaśnia pojęcia: naród, świadomość narodowa, obywatelstwo, tolerancja, mniejszość narodowa, stereotyp, ojczyzna, patriotyzm, nacjonalizm, szowinizm, kosmopolityzm, Polonia,
- zna i rozumie pojęcia: państwo, suwerenność,
- umie dokonać klasyfikacji państw według różnych kryteriów,
- wie i rozumie pojęcie demokracja,
- umie wymienić podmioty życia publicznego,
- umie wymienić i rozpoznać różne formy uczestnictwa obywatelskiego w życiu publicznym,
- zna i rozumie pojęcia: partia polityczna, system partyjny,
- zna i rozumie pojęcia: związek zawodowy, strajk,
- potrafi scharakteryzować prasę, telewizję, radio, internet jako środki masowej komunikacji i omówić wybrany tytuł, stację, czy portal ze względu na specyfikę przekazu i odbiorców,
- zna i rozumie pojęcia: konstytucja, konkordat, obywatelska inicjatywa ustawodawcza,
- potrafi przedstawić sposób powoływania parlamentu,
- zna zasady wyboru prezydenta RP,
- zna strukturę wymiaru sprawiedliwości w Polsce,
- umie wymienić podstawowe wolności i prawa obywatela RP,
- zna pojęcie -samorząd terytorialny i jego strukturę,
- zna zasady wyboru do samorządu terytorialnego,

- zna organy i zadania samorządu gminnego,
- zna zakres spraw, którymi zajmuje się samorząd powiatowy i wojewódzki,
- wie, gdzie znajduje się urząd gminy i jakie sprawy można tam załatwić.
-

Ocena dostateczna (poziom wymagań podstawowych)

Uczeń:

- jest aktywny na lekcjach sporadycznie,
- jego wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna,
- ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi,
- udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela,
- wykonuje samodzielnie proste zadania, które przydzielili mu grupa,
- definiuje pojęcia: potrzeby człowieka, grupy społeczne, samorząd terytorialny, Polonia, naród, państwo totalitarne, autorytarne, demokratyczne, absolutarium, koalicja, elektorat, interpelacja, immunitet,
- zna: podstawowe dokumenty, w oparciu o które funkcjonuje szkoła, cele, jakie realizuje państwo, układ treści Konstytucji RP, strukturę władzy centralnej i jej podstawowe uprawnienia,
- wymienia formy państwa, podstawowe dokumenty określające prawa i wolności człowieka, systemy partyjne na świecie, typy partii,
- odróżnia państwa o ustroju demokratycznym od państw niedemokratycznych i zna w nich sytuację jednostki,
- charakteryzuje podstawowe zasady państwa demokratycznego, ustroju RP,
- omawia proste diagramy, wykresy, tabele,
- opisuje i kwalifikuje grupy społeczne i warunki przynależności,
- wie, że oprócz praw obywatel ma też powinności, jak się powołuje organy władzy,
- rozumie pojęcia: cechy wrodzone, cechy nabyte, osobowość, wartości, socjalizacja,
- umie wymienić rodzaje grup społecznych i podać konkretne ich przykłady,
- potrafi wyjaśnić, w jaki sposób grupa wpływa na jednostkę,
- potrafi identyfikować różne role grupowe,
- umie wyjaśnić, dlaczego społeczeństwo jest zbiorowością złożoną wewnątrznie zorganizowaną i zróżnicowaną,
- rozumie, jak tworzą się podziały społeczne,
- rozumie pojęcia: komunikacja werbalna, niewerbalna, asertywność,
- wie, jakie dokumenty regulują pracę szkoły,
- umie omówić strukturę szkolnictwa w Polsce,
- umie wymienić cechy, jakimi powinny się charakteryzować osoby pełniące funkcje w samorządzie uczniowskim,
- zna procedurę wyborów do samorządu uczniowskiego i umie je przeprowadzić,
- potrafi wyjaśnić różnicę między narodowością a obywatelstwem,
- zna polskie symbole narodowe i historię ich powstania,
- wie, jak należy zachować się wobec polskich symboli narodowych,
- potrafi wymienić mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące Polskę,
- potrafi wymienić przejawy patriotyzmu w czasie wojny i w czasie pokoju,
- umie ocenić postawę nacjonalistyczną,
- zna koncepcje genezy państwa,
- zna i rozumie pojęcia: monarchia konstytucyjna, republika, państwo unitarne, złożone, federacja,
- zna i rozumie pojęcia: państwo totalitarne, państwo autorytarne, państwo demokratyczne,
- umie przedstawić historię demokracji,

- potrafi podać przykłady współdziałania i konkurowania ze sobą w życiu publicznym różnych podmiotów,
- zna i rozumie pojęcie: społeczeństwo obywatelskie,
- umie wyjaśnić, dlaczego zorganizowani obywatele mogą skutecznej niż pojedynczy ludzie rozwiązywać niektóre problemy społeczne,
- zna i rozumie pojęcia: organizacja pozarządowa, organizacja pożytku publicznego, wolontariat, stowarzyszenie, fundacja,
- wie, jakie są cechy i funkcje partii politycznych,
- umie określić, jakie są podstawowe zadania i możliwości działania związków zawodowych,
- potrafi wymienić funkcje środków masowego przekazu,
- zna zasady ustrojowe państwa polskiego,
- umie przedstawić organizację pracy polskiego parlamentu,
- wymienia zadania i uprawnienia prezydenta,
- zna zasady wymiaru sprawiedliwości,
- umie wymienić obowiązki obywatela RP wobec państwa,
- umie wymienić organy samorządu wojewódzkiego, powiatowego, gminnego,
- wie, komu przysługuje bierne i czynne prawo wyborcze,
- wie, jak powstaje i na co jest przeznaczony budżet gminny,
- wie, jakie sprawy można załatwić w urzędzie powiatowym i wojewódzkim,
- zna nazwy i rozmieszczenie na mapie wszystkich województw w Polsce,
- wie, jakie przemiany gospodarcze zaszły w RP po 1989r.,
- zna system szkolny w Polsce.

Ocena dobra (poziom wymagań rozszerzających) Uczeń:

- w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie,
- chętnie pracuje w grupie,
- jest aktywny na zajęciach,
- umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje,
- wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela,
- umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne,
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, mapki tematyczne, tabele,
- poprawnie stosuje pojęcia: naród, państwo, samorząd terytorialny, grupa społeczna, państwo unitarne, federacyjne, niezawisłość sędziowska, suwerenność,
- omawia formy państwa,
  - zna i rozumie różnice między państwem totalitarnym i autorytarnym i mechanizmy funkcjonowania państwa demokratycznego,
- wykazuje różnice między monarchią konstytucyjną a republiką,
  - zna rodzaje więzi społecznych w grupie, czynniki, które wyznaczają prawa i obowiązki dziecka-ucznia, władze samorządu uczniowskiego i opisuje ich działalność,
  - rozumie: swoje związki z przyrodą i wie, że jest ona niezbędna do życia oraz funkcjonowania człowieka, że człowiek staje się istotą społeczną dzięki różnorodnym kontaktom; współzależność między sposobem sprawowania władzy a sytuacją obywatela w państwie; różnicę między władzą ustawodawczą i wykonawczą, podział zadań między organami władzy samorządowej a władzą centralną,
- porównuje zachowania pozytywne i negatywne oraz ich wpływ na postawę ludzi,
- prezentuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów,
- określa specyfikę działalności organów terytorialnych i organów szkoły,
- charakteryzuje podstawowe zasady ustroju politycznego RP i uprawnienia organów władzy
  - uzasadnia cel działania organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, związków zawodowych,

- dostrzega różnice w typach partii i systemach partyjnych,
- potrafi wyjaśnić, co kształtuje osobowość człowieka,
- zna sposoby podejmowania wspólnych decyzji,
- potrafi scharakteryzować rodzinę i grupę rówieśniczą jako małe grupy społeczne,
- potrafi omówić przyczyny i konsekwencje zmian demograficznych w społeczeństwie polskim,
  - potrafi scharakteryzować, odwołując się do przykładów, wybrane warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia,
- umie wyrażać emocje w komunikatach typu *ja*,
  - zna zasady rozwiązywania konfliktów, umie komunikować się za pomocą słów i przy użyciu języka ciała, potrafi jasno i precyzyjnie wyrażać własne zdanie,
- potrafi wymienić i zna kompetencje organów szkoły,
- potrafi określić miejsce samorządu uczniowskiego w życiu szkoły,
- zna prawa mniejszości narodowych,
  - potrafi wykazać, odwołując się do Holocaustu oraz innych zbrodni przeciw ludzkości, do jakich konsekwencji może prowadzić skrajny nacjonalizm,
- potrafi wymienić cechy i funkcje państwa,
- potrafi wymienić przykłady monarchii i republik w Europie,
  - potrafi przedstawić pozycje obywatela w państwach totalitarnych, autorytarnych, demokratycznych,
- wymienia podstawowe zasady demokracji,
  - potrafi uzasadnić potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym i podaje przykłady skutków ich łamania,
- wie, co należy zrobić, aby założyć stowarzyszenie,
  - potrafi wymienić największe partie polityczne w Polsce i wskazuje podstawowe różnice programowe między partiami działającymi w Polsce,
- umie określić, jaki wpływ na warunki pracy może mieć działalność związków zawodowych,
- umie wymienić rolę środków masowego przekazu w życiu obywateli,
- potrafi odróżnić informacje/fakt od opinii/komentarza na dany temat,
- potrafi wskazać, że konstytucja jest ustawą zasadniczą, podstawowym aktem prawnym,
- potrafi wymienić zadania sejmu i senatu,
- umie omówić procedurę tworzenia, skład i funkcje rządu RP,
- potrafi wskazać różnice między uprawnieniami premiera i prezydenta,
- wyjaśnia, na czym polega zasada niezawisłości sędziowskiej i dwuinstancyjność działania sądów,
- potrafi wyjaśnić, w jaki sposób Trybunał Konstytucyjny kontroluje zgodność prawa z konstytucją,
- wyjaśnia zasady decentralizacji i pomocniczości,
- potrafi omówić zasady wyboru radnego, starosty, wójta, burmistrza i prezydenta,
- zna różne sposoby wpływania obywateli na decyzje władz gminy,
- potrafi napisać podanie, krótki list w sprawie publicznej i wypełnić prosty druk urzędowy,
- wie, jakie są obowiązki urzędnika wobec obywatela.

Ocena bardzo dobra (poziom wymagań dopełniających)

Uczeń:

- bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach,
- sprawnie samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy, uzasadnia odpowiedzi korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych,
- potrafi posługiwać się wcześniej wymienionymi pojęciami w określonych sytuacjach, tekstem konstytucji, na wybranych przykładach ocenić funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP,

wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne i samorządowe,

- uzasadnia własne poglądy i stanowiska,
- rozumie, że człowiek jest niepowtarzalną indywidualnością, która jest obdarzona swoistymi cechami i możliwościami wzbogacania życia społecznego,
- wie, na czym polega szczególna rola rodziny w życiu człowieka,
- potrafi podać przykłady zróżnicowania społecznego i sposoby jego zmniejszania, na podstawie samodzielnie zebranych informacji potrafi omówić problemy i perspektywy życiowe młodych Polaków,
- omawia system szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Polsce,
- uzasadnia, że samorząd uczniowski jest szkołą demokracji,
- wie, jaką postawę powinniśmy przejawiać wobec przedstawicieli innych narodów,
- potrafi ocenić, odwołując się do historycznych i współczesnych przykładów, w jaki sposób stereotypy i uprzedzenia utrudniają dziś relacje między narodami i państwami, wie, w których państwach znajdują się największe skupiska Polonii,
- umie podać przykłady państw jednolitych narodowo i wielonarodowych,
- potrafi podać przykłady państw unitarnych i federacyjnych,
- uzasadnia wyższość demokracji nad systemem totalitarnym i federacyjnym,
- odróżnia formy demokracji pośredniej i bezpośredniej,
- zna różnice między demokracją większością a konstytucyjną,
- potrafi opracować -indywidualnie lub w zespole -projekt uczniowski dotyczący rozwiązania jednego z problemów społeczności szkolnej lub lokalnej i w miarę możliwości go realizuje (np. jako wolontariusz),
- potrafi ocenić rolę związków zawodowych w państwie demokratycznym,
- umie uzasadnić znaczenie opinii publicznej we współczesnym świecie,
- wyjaśnia, jakie instytucje i w jaki sposób realizują w Polsce zasadę trójpodziału władz,
- wyjaśnia, jak powstają w Polsce ustawy,
- zna i rozumie pojęcia: kadencja, Zgromadzenie Narodowe, mandat poselski, interpelacja poselska, immunitet poselski,
- wie, kto sprawuje administrację rządową w terenie,
- rozumie pojęcie cywilna *sz służba* i jej rolę w państwie demokratycznym,
- potrafi wymienić cechy, jakie powinien posiadać urzędnik państwowy,
- zna kompetencje Trybunału Stanu,
- umie wymienić organy stojące na straży RP i określić ich zadania,
- zna i rozumie pojęcia: kadencja, obwód wyborczy, komitet wyborczy, kampania wyborcza, mężowie zaufania,
- wymienia przykłady działalności gospodarczej w gminie,
- dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk,
- dostrzega związki przyczynowo- skutkowe,
- potrafi łączyć wiedzę z różnych przedmiotów,
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, tabele, mapki tematyczne i wyciągać wnioski,
- interpretuje teksty źródłowe,
- przedstawia obecny stan wiedzy dotyczącej badań socjologicznych,
- rozumie znaczenie pojęć: tolerancja, socjologia,
- porównuje swoje miejsce w społeczeństwie z innymi,
- rozumie, że oprócz praw uczeń ma obowiązki,
- zna i cytuje maksymy filozofów i umie je zinterpretować,
- wyodrębnia różnice w podziale zadań poszczególnych struktur samorządu oraz organów szkoły,
- wykazuje różnice występujące pomiędzy zadaniami poszczególnych struktur samorządu: gminy, powiatu, województwa,
- rozumie i potrafi ustalić podobieństwa i różnice w sprawowaniu władzy w monarchii konstytucyjnej i republice,

- potrafi wyjaśnić istotę społeczeństwa obywatelskiego,
- ocenia sytuację obywatela w państwie demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym,
- umie określić rodzaje swobód obywatelskich, granice wolności.

Ocena celująca (poziom wymagań wykraczających poza program)

Uczeń:

- posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza program,
- rozwija własne zainteresowania,
- bierze udział z sukcesami w konkursach,
- jest bardzo aktywny na lekcjach,
- wykonuje szereg zadań dodatkowych z własnej inicjatywy,
- jest żywo zainteresowany tym, co dzieje się w Polsce i na świecie,
- angażuje się w akcje o charakterze humanitarnym, ekologicznym, wolontariackim,
- umiejętnie formułuje argumenty, wypowiada się bardzo poprawnym językiem,
- potrafi doskonale zaplanować i zorganizować pracę swoją i innych.

Opracowała: Magdalena Włodarczyk

